

Čís. 4659.

Věc nepřestává býti »svěřenou« ve smyslu Šu 367 obč. zák. tím, že vlastník napotom projevil tomu, komu byl věc svěřil, opačnou vůli, nebyla-li vůle vlastníková projevena způsobem na venek poznatelným.

Otázka bezelstnosti (obmyslnosti) jest otázkou právní. Důkaz obmyslnosti držby náleží žalobci, jenž se domáhá uznání vlastnického práva na osobě, jež nabyta věci od svěřitele. Není na překážku přechodu vlastnictví, nevěděla-li třetí osoba z pouhého nedopatření o vlastnickém právu žalobcově.

(Rozh. ze dne 10. února 1925, Rv I 1689/24.)

Žalovaný koupil roku 1919 pro mlýn, jehož byl pachtýřem, naftový motor od mlynáře Leopolda D-a, jenž jej byl roku 1913 koupil od žalobce. Žalobce, tvrdě k motoru vlastnické právo, ježto jej prodal Leopoldu D-ovi s výhradou vlastnického práva až do úplného zaplacení kupní ceny, jež však zaplacená nebyla, domáhal se na žalovaném uznání vlastnického práva ku stroji a jeho vydání. Procesní soud první stolice uznal podle žaloby. Odvolací soud žalobu zamítl. Důvody: Soud procesní vyložil zcela správně, že naftový motor, který Leopold D. odvolateli prodal, byl odpůrcem Leopoldu D-ovi svěřen, neboť každá věc, prodaná s výhradou vlastnictví, je kupujícímu svěřena, dokud kupní ceny za ni úplně nezaplatí. Jmenovitě sluší souhlasiti s prvním soudem v tom, že pro posouzení otázky, zda byla věc vlastníkem někomu svěřena, jest směrodatnou jediné skutečnost, zda věc přešla v držbu osoby třetí s vlastníkovou vůlí, a že věc nepřestává býti věcí svěřenou již proto, že vlastník tuto svou původní vůli změnil a to dotyčné osobě oznámí. Mýlně rozřešil však soud procesní otázku obmyslnosti odvolatelovy držby. Po zákonu jest držitelem bezelstným ten, kdo z pravděpodobných důvodů může považovati věc, kterou drží, za svou, obmyslným držitelem pak ten, kdo ví, nebo se z okolností domnívati musí, že věc, kterou v držbě má, patří jinému (§ 326 obč. zák.). V Šu 368 obč. zák. jsou příkladmo uvedeny okolnosti, které poukazují na obmyslnost držby; jsou to: povaha věci (na př. věc je opatřena jménem vlastníkovým nebo nějakým znamením, svědčícím o cizím vlastnictví), nízká cena, osobní poměry předchůdcovy. Právní domněnka mluví pro bezelstnost držby (§ 328 obč. zák.). Soud procesní dospívá k závěru, že odvolatel jest držitelem obmyslným, a dospívá k tomuto závěru na základě úvahy, že údaje Leopolda D-a při prodeji motoru odvolateli neodpovídaly skutečnosti, a že odvolatel nezkoumal, co je na nich pravdy. Než okolnosti, které soud procesní k této úvaze vedly, nejsou takového rázu, aby odůvodňovaly úsudek, že držba odvolatelova byla obmyslná, při čemž dlužno ihned zde vytknouti, že obmyslnost držby odvolatelovy nutno posuzovati jediné dle doby, kdy motor byl prodán. Jdeť o motor, kterého se k pohonu mlýna velmi často užívá, a nelze proto viděti nic nápadného v tom, že Leopold D., jenž mlynářem dříve byl, motor prodával. Okolnost, že kostra motoru byla v Č., kde

stála venku, a součástky jeho v B., kde Leopold D. bydlel, nemohla při nepatrné vzdálenosti obou těchto obcí a vzhledem k poměrům poválečným rovněž vzbuditi podezření, že jde o věc cizí. Nízká cena, pakliže o ní vůbec mluvit lze, mohla by snad dáti duvod k podezření, že jde o věc cizí, tehdy, kdyby šlo o koupi od osoby neznámé, čemuž však v případě tomto nebylo. Za tohoto stavu věci nepotřeboval odvolatel, když ho Leopold D. ujišťoval, že motor jest jeho, dále pátrati a, kdyby se to na něm požadovalo, vymykal by se tento požadavek z rámce obyčejné dbalosti, kterou zákon v §u 328 obč. zák. má na mysli. A i kdyby byl odvolatel zjistil, že motor není dosud zaplacen, nenásledovalo by z toho ještě, že mohl tušiti, že byl Leopoldu D-ovi prodán s výhradou vlastnictví a že jej tedy tento prodávati nemá. Koupil-li však odvolatel motor od osoby, které jej odpůrce svěřil a na odvolatele jako na obmyslného držitele pohlížeti nelze, jsou splněny podmínky pro použití předpisu §u 367 obč. zák.

N e j v y š š í s o u d nevyhověl dovolání.

D u v o d y:

Poukazujíc k duvodům napadeného rozsudku, hovicím v podstatě zjištěnému ději a zákonu, připomíná se proti vývodům dovolacího spisu toto: Žalobce připouští, že věc jest svěřena tehdy, když přešla s vůlí vlastníkovou do skutečné moci (detence) někoho jiného, ale tvrdí, že svěření značí stav trvalý, a proto musí býti vlastníková vůle po celou dobu, po kterou detence trvá, v souhlase s tímto skutečným stavem; projeví-li však vlastník jakožto neomezený pán nad věcí vůči detentorovi vůli, že požaduje věc zpět, a neuposlechne-li detentor tohoto projevu vule, přestává prý věc býti věcí svěřenou a chová ji ten, kdo ji má, proti vlastníkově vůli. S tímto názorem nelze souhlasiti. Především má proti sobě doslov zákona. Právíť se v §u 367 obč. zák.: »komu ji žalobce . . . b y l s v ě ř i l« (anvertraut h a t t e), nikoli »komu ji žalobce . . . s v ě ř í l« nebo »kdo ji má od žalobce s v ě ř e n u«. Nehledíc však k tomu plyne opak toho, co žalobce tvrdí, i z úvah věcných. Bezelstnost záležitosti z pravidla v tom, že nabyvatel věcí věří, že věc jest vlastnictvím zcizitele, spoléhaje na zevní stav. Když má někdo věc ve své moci, lze důvodně předpokládati, že ji má mocí práva, zejména mocí práva vlastnického. Není-li tomu tak, nýbrž je-li cizí věc s vůlí vlastníkovou ve skutečné moci někoho jiného, a má-li tento stav, stav svěření, býti změněn, nestačí, by vlastník oznámil změnu své vůle prostě jen tomu, komu byl svěřil věc, nýbrž musí tato změněná vůle vlastníková býti projevěna způsobem i na venek poznatelným, musí, ať již odnětím věci nebo jiným vhodným způsobem, dojíti výrazu tak, aby bylo i jiným osobám, než detentorovi zjevno, že nastal jiný stav právní a skutkový. Dokud se tak nestalo, pokládá se aspoň vůči bezelstnému třetímu věc, vlastníkem kdysi svěřená, i nadále za věc svěřenou. Jen mimochodem se připomíná, že také trestní soud nepochyboval o tom, že sporný motor byl Leopoldu D-ovi svěřen ještě v době, kdy tento jej prodal žalovanému, neboť jinak nebyl by mohl D-a uznati vinným zpronevěrou. Příslušný názor odvo-

laciho soudu jest tudíž správným. Pokud by odporoval právnímu názoru, vyslovenému týmž odvolacím soudem v předchozích usneseních zrušovacích, mělo by to jen ten význam, že odvolací soud pochybil, odchýliv se od právního názoru, položeného za základ těmto usnesením, jímž byl ovšem stejně vázán, jak soud stolice první (§ 449 odstavec druhý c. ř. s.), ale na věci by to ničeho neměnilo, neboť že d o v o l a c í soud oním názorem vázán není, o tom nikterak nelze pochybovati. Dovolatel dále vytýká, že odvolací soud neposoudil správně otázku, zda jest žalovaného pokládati za obmyslného, čili nic. Otázka bezelstnosti a obmyslnosti není ovšem otázkou skutkovou, nýbrž jest otázkou právní, a proto jest dovolací soud oprávněn i povinen, přezkoumati napadený úsudek soudu odvolacího. V té příčině pak bylo uváženo toto: Podle §u 367 obč. zák. nemá žaloba vlastnická místa proti bezelstnému držiteli věci za dalších předpokladů tam uvedených. Bezelstnost držby se v pochybnosti předpokládá (§ 328 obč. zák.); důkaz opaku, tedy důkaz obmyslnosti náleží tedy žalobci. Důkaz ten se zdaří, prokáže-li žalobce, že žalovaný věděl, že ten, od koho nabyt věci, nebyl jejím vlastníkem, nebo že žalovaný věděl, že ten, od koho nabyt věci, nebyl jejím vlastníkem, nebo že žalovaný podle okolností mohl míti důvodné podezření, že nabývá věci od nevlastníka, že tedy jeho držba není bezelstnou. Pakliže však žalovaný z důvodů pravděpodobných (§ 326 obč. zák.), z omylu omluvitelného — lhostejno, zda se dotýká okolností skutkových či předpokladů právních — mohl míti za to, že se stal vlastníkem věci převodem od někoho, kdo k převodu vlastnictví byl oprávněn, dlužno ho pokládati za nabyvatele bezelstného. Z toho, co uvedeno, plyne, že nesprávně postupoval soud první stolice, když vycházeje z názoru, že by musil žalovaný prokázati, že nabyt držby motoru bezelstně a stal se bezelstným jeho držitelem, zkoumal, zda se žalovanému zdařil tento důkaz, a, uváživ zjištěné skutečnosti, vyložil, že nenabyt přesvědčení o naprosté bezelstnosti žalovaného při nabývání motoru, a proto zamítl žalobu. Naproti tomu správně si počínal soud odvolací, pokud, stavě se patrně na stanovisko, že žalobci náleží důkaz obmyslnosti žalovaného, řešil otázku, zda zjištěné skutečnosti odůvodňují úsudek, že držba žalovaného byla od počátku obmyslná, a hodnotě s tohoto právního hlediska zjištěné skutečnosti, odpověděl k otázce záporně. S tímto úsudkem dlužno souhlasiti, neboť skutková zjištění prvního soudu, nedoznavší změny ani opravy v druhé stolici, skutečně nejsou taková, že by nutkala k závěru, že žalovaný, nabývá sporného motoru, věděl, že zcizitel není jeho vlastníkem, nebo z hrubé nedbalosti o tom nevěděl. Případné nedopatření nepřekáželo by přechodu vlastnictví (srv. Randa, Právo vlastnické, VII. vydání str. 137, 187; Ehrenzweig VI. vydání 1923 I/2, str. 213, 201 a násl.).

Čís. 4660.

Diferenčními obchody rozumí se jen takové obchody, při kterých jsou srovnalou vůlí stran vyloučeny právo, žádati, by skutečně bylo dodáno (odebráno), a povinnost, skutečně dodati (odebrati) a místo toho